

فرا تحلیل عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان در ایران

جمال معمر حور*^۱، مرضیه دهقانی^۲، عادل علی پور^۳ و مجید شعبانی فرد^۴

۱. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. استادیار گروه برنامه ریزی درسی دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۳. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۴. مربی دانشگاه فنی و حرفه‌ای تهران، تهران، ایران.

چکیده

این پژوهش به منظور فرا تحلیل تحقیق‌های انجام شده در خصوص عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان در ایران، انجام شد. روش پژوهش کمی از نوع پژوهش تلفیقی یا سنتز پژوهی بود که طی آن از رویکرد فرا تحلیل، استفاده شد. پژوهش با استخراج مقاله‌های مرتبط چاپ شده در فصلنامه‌های ایران طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۹۴ شروع و در مجموع تعداد ۱۹۵ مقاله احصاء گردید. حسب برر سی ۲۴ مقاله، قابلیت ورود در فراتحلیل را پیدا نمودند. مدل فرا تحلیل ترجیحی در پژوهش، رویکرد ترکیب نتایج، هانتر و اسمیت بود. تحقیق‌ها به کمک انواع آزمون‌های آماری انجام شده بود لذا تحلیل‌ها به همبستگی، انتقال داده و سپس داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار «متا آنالیز» مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از ترکیب مطالعات و اندازه اثر، نشان داد؛ طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی، راهبردهای خودنظم‌دهی، رویکردهای یادگیری، ارتباط گروهی، عملکرد شناختی - عاطفی و اجتماعی، استفاده از یادگیری موقعیت تلفیقی، خلاقیت، امید به کار، صفات شخصیت، وضعیت فردی، پیشرفت تحصیلی و جامعه پذیری بر انگیزش تحصیلی دانشجویان، تأثیر دارند. فشارهای تحصیلی، تفاوت‌های جنسیتی، مشکلات روانشناختی، متغیرهای جمعیت شناختی و استفاده از کارپوشه الکترونیکی جهت ارزشیابی در انگیزش تحصیلی دانشجویان، تأثیر مثبت نداشته است.

نشریه علمی

پژوهش‌های آموزش و یادگیری

دوره ۱۵، شماره ۲، پیاپی ۲۸
پاییز و زمستان ۱۳۹۷
صص: ۱۷-۲۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۹/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۴/۱۸

مقاله پژوهشی

Journal of

Training & Learning Researches

Vol. 15, No. 2, Serial 28

Autumn & Winter
2018-2019

pp.: 17-26

کلیدواژه‌ها: انگیزش تحصیلی، عوامل مؤثر، فراتحلیل، دانشجویان، ایران.

*Email: jamal.moammer@ut.ac.ir

مقدمه

نیروی انسانی کارآمد، عمده‌ترین عامل در پیشرفت جوامع است و ثروتمندترین و پیشرفته‌ترین کشورها امروزه آن‌هایی هستند که نیروی انسانی لایق‌تر و کارآمدتری دارند، لذا سرمایه‌گذاری جهت پرورش نیروی انسانی در دنیای کنونی از اولویت بالایی برخوردار است و همچنین بهره‌گیری بیشتر از نیروهای کارآمد موردتوجه بیشتر مسئولین جامعه است. در این راستا ایجاد انگیزش به‌عنوان عامل ایجاد حرکت در انسان و جهت دهنده‌ی به حرکت او سخت موردتوجه مسئولین جامعه است. ایجاد انگیزش موجب بالا رفتن کارایی شده و سبب می‌شود که فرد استعداد و توانایی خود را در سطح بالاتر و با رضایت بیشتری به کار بگیرد. اگر افراد انگیزه‌ی کافی در کار نداشته باشند، میل و رغبت به انجام آن را نداشته و لذا کارایی آنان موردتوجه نخواهد بود و بالعکس با داشتن انگیزه، تمایل شدید در انجام فعالیت در فرد حاصل شده و کارایی و رضایت شغلی حاصل می‌گردد [۱].

انگیزه و علاقه نقش عمده‌ای در جریان یادگیری بازی می‌کند و معمولاً افراد اموری را مورد توجه قرار می‌دهند که مورد علاقه آن‌ها باشد. اختلاف افراد در ابراز عکس‌العمل در مقابل محرک‌های معین مربوط به رغبت و تمایلات گوناگون آن‌هاست. میل و رغبت، فرد را آماده برای دریافت محرک یا محرک‌های خاص می‌کند. عوامل متعددی مانند تغییر، تکرار، شدت، تازگی در جلب دقت تأثیر فراوان دارند. ولی آنچه دقت و توجه فرد را برای مدت معینی روی امر خاص متمرکز می‌سازد رغبت و علائق اوست، رغبت از لحاظ تربیتی نقطه، شروع فعالیت‌ها را تشکیل می‌دهد. برای اینکه یادگیرندگان موضع خاصی را مورد توجه و دقت قرار دهد باید علاقه‌مند به آن باشد ارتباط مطالب درسی با احتیاجات اساسی یادگیرندگان نیز سبب جلب رضایت آن‌ها به مطالب درسی است. همچنین به نظر پژوهشگران پیشرفت تحصیلی موجب تأثیر مضاعف رغبت خواهد شد این نوع پژوهش‌ها می‌تواند خانواده، جامعه و آموزش و پرورش را یاری کند تا هر چه بیشتر به این مسأله یعنی ایجاد رغبت در یادگیرندگان توجه نمایند [۲]. از طرفی عوامل مختلفی از جمله سبک‌های یادگیری در آموزش عالی [۳]، فناوری آموزشی [۴] و ارزیابی یادگیری کلاسی [۵] در انگیزش تحصیلی دخالت داشته باشد.

راش انگیزه را عالی‌ترین شاهراه یادگیری دانسته، بدین معنی که هر چه انگیزه فرد برای آموختن و تحصیل بیشتر باشد فعالیت و رنج و زحمت بیشتری را برای رسیدن به هدف نهایی متحمل خواهد شد؛ مثلاً اگر یادگیرنده دارای انگیزه تحصیلی بالایی باشد به درس به خوبی توجه می‌کند و تکالیف درسی را جدی می‌گیرد و علاوه بر آن سعی می‌کند اطلاعاتی

بیش از آنچه در کلاس درس به او می‌آموزند یاد بگیرد. انگیزش، پدیده‌ای است ذاتی که تحت تأثیر چهار عامل، یعنی، موقعیت (محیط و محرک‌های بیرونی)، مزاج (حالت و وضعیت درونی ارگانیزم)، هدف (هدف رفتار، منظور و گرایش) و ابزار (ابزار دستیابی به هدف) قرار دارد. انسان‌ها برای دستیابی به اهداف، نیازها و غرایز خود انگیزش لازم را کسب می‌نمایند. در خصوص جویندگان علم و دانشجویان، انگیزه پیشرفت تحصیلی، از اهمیت خاصی برخوردار است. با این انگیزه، افراد تحرک لازم را برای به پایان رساندن موفقیت‌آمیز یک تکلیف، رسیدن به هدف یا دستیابی به درجه معینی از شایستگی در کار خود دنبال می‌کنند تا بالاخره بتوانند موفقیت لازم را در امر یادگیری و پیشرفت تحصیلی کسب نمایند [۷]. اصطلاح انگیزش عبارت است این که چرا رفتار خاصی پدید می‌آید، چرا رفتار هدفدار است، چرا رفتار معینی برای مدت زمان طولانی ادامه می‌یابد، چرا رفتار به صورت پیوسته و متناوب اتفاق می‌افتد، یا این که چرا رفتارها از لحاظ درجه، شدت با یکدیگر متناوب‌اند [۸]. بنابراین، می‌توان گفت انگیزش، دلایل رفتار افراد را نشان می‌دهد و مشخص می‌کند که چرا آن‌ها به روشی خاص عمل می‌کنند. رفتار دارای انگیزه، رفتاری با انرژی، جهت‌دار و دنباله‌دار است [۹]. از دیدگاه آموزشی، انگیزه، ساختاری چند وجهی است که با یادگیری و پیشرفت تحصیلی مرتبط است [۷]. تفاوت‌ها و برداشته‌های متعددی از انگیزش وجود دارد. در حوزه آموزش، انگیزه یک پدیده سه بعدی است که در برگزیده باورهای شخص درباره توانایی انجام فعالیت موردنظر، دلایل یا اهداف فرد برای انجام آن فعالیت و واکنش عاطفی مرتبط با انجام آن فعالیت می‌باشد [۱۰]. صاحب‌نظران، انگیزش را به دو گروه اصلی، یعنی انگیزه درونی و بیرونی تقسیم کرده‌اند. انگیزه درونی جذابیت لازم را برای انجام یک فعالیت، ایجاد کرده در حالی که فرد تحت تأثیر انگیزه بیرونی با هدف مستقلى به فعالیت خاصی دست می‌زند. روان‌شناسان، ضرورت توجه به انگیزش در تعلیم و تربیت را، به دلیل ارتباط مؤثر آن با یادگیری جدید، مهارت‌ها، راهبردها و رفتارها متذکر شده‌اند [۱۱] و یکی از سازه‌های اولیه‌ای که برای تبیین این انگیزش ارائه کرده‌اند، انگیزش پیشرفت تحصیلی است. انگیزش پیشرفت تحصیلی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که منجر به یادگیری و پیشرفت می‌گردد [۱۲] به‌عبارت‌دیگر، انگیزش پیشرفت تحصیلی، تمایل فراگیر است، به آن که کاری را در قلمرو خاصی به خوبی انجام دهد و عملکردش را به‌طور خودجوش ارزیابی کند.

دانشجویان و تدریس اثربخش تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

انگیزش‌ها یا تکنه‌های غریزی هدف همه فعالیت‌ها را تعیین می‌کنند و نیروی محرکی را که تداوم همه فعالیت‌های روانی را تأمین می‌کند فراهم می‌آورد. اگر این امیال غریزی و انگیزش پرتوان آن‌ها را نباشد، دیگر از ارگانسیم انسان کاری بر نمی‌آید. در واقع این امیال نیروهای روانی هستند که زندگی افراد و جوامع را حفظ می‌کنند و شکل می‌دهند. در این خصوص باید گفت که یکی از مشکلات شایع نظام‌های آموزشی در بسیاری از کشورهای جهان، از کشورهای پیشرفته تا عقب‌مانده کاهش انگیزه به تحصیل است که زبان‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی زیادی متوجه دولت‌ها و خانواده‌ها می‌کند [۲۰]. با توجه به مطالب بیان شده در این پژوهش قصد بر آن است تا با جمع‌آوری پژوهش‌های انجام شده در مورد پیرامون انگیزش تحصیلی دانشجویان، تحلیلی بر تحلیل آن‌ها صورت گیرد تا در برهه زمانی تعیین شده در طی سال‌های گذشته در ایران به نتیجه جامع‌تری در مورد عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان به دست آید.

در این میان دانشمندان قرن‌ها است متوجه شده‌اند که یک مطالعه نمی‌تواند مسائل مهم را حل کند. در واقع، با نمونه کوچک یک مطالعه، حتی نمی‌توان مسئله کم‌اهمیتی را حل کرد. بنابراین اساس علم را تجمیع دانش قرار دادند. دانشی که از نتایج مطالعه‌های متعدد به دست می‌آید، در واقع امروزه برای یک مسئله یا موضوع، شاید هزاران مطالعه با نتایج متضاد وجود داشته باشد. بررسی این مطالعات نه تنها مسئله‌ای را حل نمی‌کند، بلکه موجب طرح سؤالات جدید نیز می‌شود. در واقع این مسئله راه را برای ایجاد یک روش جدید باز می‌کند و آن روش «فرا تحلیل» به معنای عام آن است. با توجه به اینکه نتایج متناقضی در مطالعات در مورد عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان در ایران وجود دارد، بنابراین تلفیق و سنتز این پژوهش‌ها (فرا تحلیل) می‌تواند راه گشا باشد؛ بنابراین این پژوهش هم در جهت هموارسازی چنین رسالتی طراحی و تدوین گردید تا به این سؤال پاسخ دهد که عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان ایران چه عواملی می‌باشد.

سوال پژوهش

اندازه اثر هر یک از متغیرهای پژوهش بر انگیزش تحصیلی چقدر است؟

غالب رفتارهایی که انگیزش تحصیلی را نشان می‌دهند عبارت‌اند از پافشاری بر انجام تکالیف دشوار، سخت‌کوشی یا کوشش در جهت یادگیری در حد تسلط و انتخاب تکالیفی که به تلاش نیاز دارد بنابراین، انگیزش پیشرفت تحصیلی، یا به عبارتی انگیزش درونی، یک حالت روان‌شناختی است و هنگامی حاصل می‌شود که انسان خود را دارای کفالت لازم و خودمختاری ادراک بداند [۷]. به دلیل تأثیر انگیزش پیشرفت تحصیلی در موفقیت دانشجویان، در دهه‌های اخیر، روان‌شناسان در صدد بررسی و شناسایی عوامل مؤثر در انگیزش پیشرفت تحصیلی بوده‌اند. یافته‌های پژوهش آنان نشان داد که متغیرهای شخصیتی، خانوادگی، دانشگاهی و اجتماعی با این سازه مرتبط می‌باشند [۱۲]. به عنوان نمونه، در مطالعه‌ای، متغیرهای شخصیتی دانشجویان به طور عام و عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت تحصیلی به طور خاص، بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی تأثیر ذاتی داشته‌اند و دیگران سمت‌وسوی مطالعه خود را در جهت یکپارچه‌سازی توانمندی عقلانی، سبک یادگیری، شخصیت و انگیزش پیشرفت تحصیلی به عنوان پیش‌بین‌های موفقیت تحصیلی در آموزش عالی ذکر کرده‌اند [۱۳].

از سوی دیگر، پژوهشگران پایین بودن میزان متغیرهای امید به آینده، عزت‌نفس، کیفیت عوامل آموزشی، درآمد خانواده و تأهل دانشجویان را از عوامل عمده کاهش انگیزه تحصیلی به شمار می‌آورند [۱۴]. همچنین، صدمات انگیزشی باعث نوعی بدبینی، اضطراب و افسردگی و از طرفی، منجر به افت عملکرد تحصیلی دانشجویان شده است [۱۵].

با توجه به دلایل مختلف اجتماعی-اقتصادی از جمله خواسته‌های بازار کار و توده سیستم‌های آموزش عالی، مشخصات دانشجویان معمول بیش از چند دهه گذشته ناهمگن‌تر شده است [۱۶]. عامل دوم که فرض می‌شود بر انگیزه تحصیلی تأثیر دارد، حوزه مطالعه است، سومین عاملی که فرض می‌شود بر انگیزه تحصیلی تأثیر دارد طول مدت مطالعه است. یکی دیگر از عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی زمینه‌های اجتماعی دانشجویان است، به‌ویژه زمینه اجتماعی والدین مهم است [۱۶]. عوامل بعدی که بر انگیزه تحصیلی دانشجویان مؤثر است نحوه تعامل انگیزش درونی و بیرونی با یکدیگر است [۱۷]. یافته‌های فیسچر و ویرجیلیتو [۱۸] نشان داد که ساختار انگیزه‌های تحصیلی بر پایه جنبه‌های درونی و بیرونی که با یکدیگر در تضاد هستند، استوار است. حتی اگر دانشجویان ذاتاً دارای انگیزه باشند، انگیزه‌های انتخابی اضافی، انگیزه درونی را از بین نمی‌برند. همچنین یافته‌های جعفریان و همکاران [۱۹] نشان داد بین انگیزه پیشرفت

¹Meta Analysis

روش پژوهش

روش حاضر با استفاده از پژوهش کمی با رویکرد فراتحلیل و با استفاده از روش هانتر و اسمیت^۱ (به دلیل استفاده از ترکیب شدت تأثیر متغیرها و ترکیب نتایج) استفاده شده است. جامعه آماری شامل مقاله‌های چاپ شده در فصلنامه‌ها که در سایت‌های معتبر پژوهشی از جمله مگیران^۲، نورمگز^۳ و اس. آی. دی.^۴ در حوزه انگیزش تحصیلی بودند. ابزارهای مورد استفاده در پژوهش‌های مورد بررسی از رویایی و پایایی لازم برخوردار بودند. برای اجرای پژوهش ابتدا مقاله‌هایی در مورد انگیزش جستجو شد که تعداد آن ۱۹۵ مورد یافت شد، اما با بررسی در مورد انگیزش تحصیلی و توانایی ورود به فراتحلیل، ۲۴ مقاله از بین جامعه مورد نظر انتخاب گردید. در این پژوهش تنها به مقاله‌های داخلی اکتفا شده است به این دلیل که محققان در صدد بودند متغیرهای اثرگذار بر انگیزش تحصیلی را در ایران شناسایی کنند تا مشخص شود کدام متغیرها دارای اندازه اثر مطلوب بر

انگیزش تحصیلی دانشجویان ایرانی می‌باشد. لذا وابستگی مقاله‌ها از طریق استفاده از پژوهش‌های چاپ شده در فصلنامه‌های معتبر کشور احراز شده است. با توجه به این که رویکرد ترکیب نتایج که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته در بیشتر پژوهش‌های فراتحلیل نیز از آن استفاده می‌کنند، لذا رویایی روش استفاده مورد تأیید بوده و برای تعیین پایایی چندین بار کدگذاری‌ها و مقادیر اندازه اثر با فرمول‌های مذکور مورد ارزیابی قرار گرفت، بنابراین روش مورد استفاده از پایایی بازآزمایی برخوردار است. این پژوهش‌ها از طریق روش‌های مختلف و آزمون‌های متفاوتی مورد تحلیل واقع شده بود که با تبدیل به آزمون همبستگی وارد نرم‌افزار فراتحلیل شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

در این قسمت یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر در زیر آمده است.

جدول ۱. داده‌های توصیفی به تفکیک محل پژوهش و روش‌شناسی تحقیق

محل مورد پژوهش	F	تعداد متغیرها	f	روش نمونه‌گیری	F	گروه اسمی	f	آزمون آماری	فراوانی
تهران	۱۰	یک	۱۰	تصادفی ساده	۸	عضو هیئت‌علمی	۶	آزمون t	۱۰
شیراز	۵	دو	۶	تصادفی طبقه‌ای	۶	دکتر	۶	تحلیل واریانس	۹
تبریز	۲	سه	۵	تصادفی چندمرحله‌ای	۳	دانشیار	۲	Z	۲
اردبیل	۲	چهار	۲	در دسترس	۳	استادیار	۵	همبستگی	۳
ارومیه	۱	شش	۱	سرشماری	۴	کارشناسی ارشد	۵	-	-
انزلی	۱	-	-	-	-	-	-	-	-
اصفهان	۲	-	-	-	-	-	-	-	-
شاهرود	۱	-	-	-	-	-	-	-	-
کل	۲۴	-	۲۴		۲۴		۲۴		۲۴

نمونه‌گیری در دسترس و ۴ پژوهش به روش سرشماری استفاده شده است.

همچنین از ۲۴ پژوهش مورد بررسی، ۱۰ پژوهش به صورت تک متغیره، ۶ پژوهش دارای دو متغیره، ۵ پژوهش دارای سه متغیره، ۲ پژوهش دارای چهار متغیره و ۱ پژوهش دارای شش متغیره را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند، از طرفی نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که ۱۰ پژوهش در شهر تهران، ۵ پژوهش در شهر شیراز، ۲ پژوهش در تبریز، ۲ پژوهش در اردبیل، ۱ پژوهش در ارومیه، ۱ پژوهش در انزلی، ۲ پژوهش در اصفهان و ۱ پژوهش در شاهرود انجام شده است.

با توجه به جدول ۱ پژوهشگران ملاحظه می‌شود که ۵ نفر از ۱۸ پژوهشگر مورد مطالعه عضو هیئت‌علمی، ۶ نفر دکتر، ۲ نفر دانشیار، ۵ نفر استادیار، ۵ نفر کارشناس ارشد می‌باشند. همچنین با توجه به جدول ۱ می‌توان بیان کرد از ۲۴ پژوهش انجام شده در حوزه انگیزش تحصیلی دانشجویان، ۱۰ مورد با استفاده از آزمون t، ۹ مورد با استفاده از تحلیل واریانس، ۲ مورد با آماره Z و ۳ مورد با ضریب همبستگی مورد بررسی قرار گرفته بود. با توجه به جدول ۱ ملاحظه می‌شود که ۸ پژوهش از ۲۴ پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۶ از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای، ۳ پژوهش تصادفی چندمرحله‌ای، ۳ پژوهش به روش

¹ Hunter and Smith

² Magiran

³ Noormag

⁴ SID

جدول ۲. اسامی پژوهشگران، سال پژوهش و موضوع پژوهش

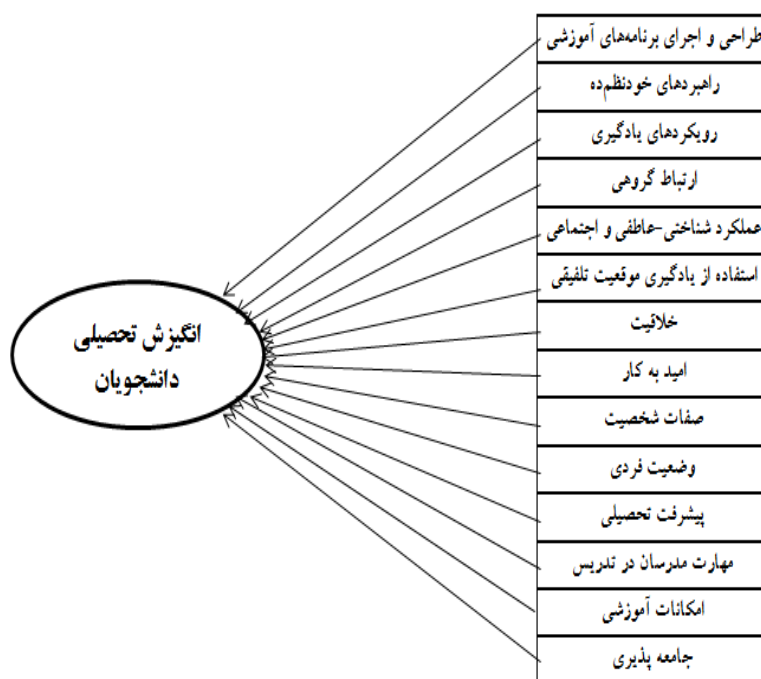
اسامی پژوهشگران	موضوع پژوهش
خدایانهی ۱۳۷۹ [۲۱]	بررسی نقش راهبردهای شناختی و انگیزش در پیشرفت تحصیلی و کاهش مشکلات روان‌شناختی دانشجویان
البرزی ۱۳۸۱ [۲۲]	بررسی رابطه باورهای انگیزشی، راهبردهای یادگیری و برخی از عوامل جمعیت با پیشرفت تحصیلی گروهی از دانشجویان علوم انسانی در درس آمار
لطیفیان ۱۳۸۲ [۲۳]	موقعیت‌های کاهش‌دهنده انگیزش، راهبردهای خود نظم ده و پیشرفت تحصیلی
سیف ۱۳۸۳ [۲۴]	بررسی رابطه باورهای انگیزش و راهبردهای خود نظم ده دانشجویان در درس ریاضی
شیخ‌الاسلامی ۱۳۸۴ [۲۵]	پیش‌بینی خلاقیت دانشجویان دانشگاه شیراز با توجه به تغییرهای انگیزشی بیرونی، انگیزش درونی و جنسیت
سیف ۱۳۸۶ [۲۶]	رابطه باورهای انگیزشی با رویکردهای یادگیری در میان جمعی از دانشجویان رشته‌ی پزشکی و مهندسی دانشگاه‌های شیراز ۸۶
ظهیری ۱۳۸۶ [۲۷]	بررسی ارتباط گروهی از متغیرها با کاهش انگیزش تحصیلی دانشجویان رشته زبان و ادبیات فارسی
مولوی ۱۳۸۶ [۲۸]	بررسی عوامل مؤثر بر کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
یوسفی ۱۳۸۷ [۲۹]	رابطه انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
اکبری ۱۳۸۹ [۳۰]	عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان با توجه به متغیرهای جمعیت شناختی
کامکاری ۱۳۸۹ [۳۱]	بررسی اثرات فشارآورهای تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌های استان تهران ۱۳۸۹
رستگار ۱۳۸۹ [۳۲]	سنجش رابطه جامعه پذیری در دانشگاه با انگیزش تحصیلی دانشجویان
رستگار ۱۳۸۹ [۳۳]	تفاوت‌های جنسیتی دانشجویان در انگیزش و پیشرفت تحصیلی
صالحی ۱۳۸۹ [۳۴]	بررسی عوامل مؤثر (مهارت تدریس، امکانات آموزشی، مشارکت، امید به کار) بر کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه‌های آزاد اسلامی مازندران
نعیمی ۱۳۹۰ [۳۵]	طراحی و اجرای برنامه آموزشی مبتنی بر یادگیری موقعیتی و تعیین اثر مداخله‌ای آن بر انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان
بدری ۱۳۹۰ [۳۶]	تیپ‌های انگیزش تحصیلی، دانشجویان دانشگاه تبریز، مقایسه عملکرد شناختی، عاطفی و اجتماعی دانشجویان
نعیمی ۱۳۹۰ [۳۷]	تاثیر یادگیری موقعیتی تلفیقی بر انگیزش تحصیلی، پیشرفت تحصیلی و اضطراب امتحان دانشجویان
زارعی ۱۳۹۰ [۳۸]	تاثیر استفاده از کار پوشه الکترونیکی بر نگرش، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان مرکز آموزش الکترونیکی دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی
متذکر ۱۳۹۰ [۳۹]	بررسی انگیزش تحصیلی و ارتباط آن با وضعیت فردی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان
واحدی ۱۳۹۱ [۴۰]	نیمرخ‌های انگیزش تحصیلی دانشجویان پرستاری و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی
مقیمیان ۱۳۹۱ [۴۱]	ارتباط صفات شخصیت و انگیزش تحصیلی دانشجویان
نوحی ۱۳۹۱ [۴۲]	انگیزه پیشرفت و رابطه آن با موفقیت تحصیلی دانشجویان
نصری ۱۳۹۳ [۴۳]	ارتباط تعارض کار- خانواده و انگیزش تحصیلی با فرسودگی شغلی
عجم‌اکرامی ۱۳۹۴ [۴۴]	بررسی رابطه امید به کار و انگیزش تحصیلی با فرسودگی

سؤال پژوهش: اندازه اثر هر یک از متغیرهای پژوهش بر انگیزش تحصیلی چقدر است؟

در جدول ۲ نام پژوهشگران نویسنده مسئول و همچنین سال پژوهش با موضوع مورد پژوهش ذکر شده است که نشان می‌دهد اطلاعات مورد استفاده در این پژوهش از مقاله‌های ذکر شده در جدول بالا اقتباس شده است.

جدول ۳. اندازه اثر متغیرهای مختلف بر انگیزش تحصیلی

p-value	Z-Value	حد بالا	حد پایین	همبستگی	اسامی پژوهشگران
۰/۳۲۴	۰/۹۸۵	۰/۱۸۷	-۰/۰۵۹	۰/۰۶۰	خداپناه ۱۳۷۹
۰/۰۰۱	۵/۰۹۹	۰/۵۳۹	۰/۲۶۲	۰/۴۱۰	البرزی ۱۳۸۱
۰/۰۰۱	۷/۳۹۰	۰/۶۰۱	۰/۳۸۳	۰/۵۰۰	لطیفیان ۱۳۸۲
۰/۰۰۱	۳/۵۰۰	۰/۳۰۶	۰/۰۸۹	۰/۲۰۰	سیف ۱۳۸۳
۰/۰۰۱	۱۲/۹۰۴	۰/۷۱۳	۰/۵۷۷	۰/۶۵۰	شیخ الاسلامی ۱۳۸۴
۰/۰۰۷	۲/۷۲۰	۰/۳۳۵	۰/۰۵۷	۰/۲۰۰	سیف ۱۳۸۶
۰/۰۰۷	۲/۶۹۵	۰/۲۵۵	۰/۰۴۱	۰/۱۵۰	ظهیری ۱۳۸۶
۰/۰۰۱	۶/۵۲۲	۰/۵۰۱	۰/۲۸۸	۰/۴۰۰	مولوی ۱۳۸۶
۰/۰۰۴	۲/۸۶۷	۰/۲۵۶	۰/۰۴۹	۰/۱۵۴	یوسفی ۱۳۸۷
۰/۰۷۸	۱/۷۵۹	۰/۰۹۳	-۰/۰۰۵	۰/۰۴۴	کامکاری ۱۳۸۹
۰/۱۵۶	۱/۳۸۸	۰/۳۲۷	-۰/۰۵۸	۰/۱۴۰	رستگار ۱۳۸۹
۰/۰۰۱	۷/۱۸۰	۰/۴۸۱	۰/۲۹۱	۰/۳۹۰	رستگار ۱۳۸۹
۰/۰۰۱	۸/۱۹۱	۰/۵۴۷	۰/۲۷۴	۰/۴۱۴	صالحی ۱۳۸۹
۰/۱۲۱	۱/۵۵۰	۰/۲۴۵	-۰/۰۲۹	۰/۱۱۰	اکبری ۱۳۸۹
۰/۰۲۲	۲/۲۹۳	۰/۶۴۳	۰/۰۶۰	۰/۳۹۰	نعیمی ۱۳۹۰
۰/۰۰۱	۱۳/۸۸۹	۰/۶۷۹	۰/۵۵۳	۰/۶۲۰	بدری ۱۳۹۰
۰/۰۰۱	۵/۴۱۷	۰/۸۶۸	۰/۵۵۲	۰/۷۵۰	نعیمی ۱۳۹۰
۰/۷۶۱	۰/۳۰۴	۰/۳۵۶	-۰/۲۶۶	۰/۰۵۰	زارعی ۱۳۹۰
۰/۰۰۱	۲/۸۷۲	۰/۳۷۱	۰/۰۹۶	۰/۳۰۳	متذکر ۱۳۹۰
۰/۲۵۳	۱/۱۴۲	۰/۱۷۰	-۰/۰۴۵	۰/۰۶۳	واحدی ۱۳۹۱
۰/۰۰۶	۲/۷۱۵	۰/۲۷۵	۰/۰۷۱	۰/۱۷۲	مقیمیان ۱۳۹۱
۰/۰۱۱	۲/۶۳۰	۰/۳۳۳	۰/۰۹۱	۰/۱۹۳	نوحی ۱۳۹۱
۰/۰۰۳	۲/۸۶	۰/۳۷۵	۰/۱۲۱	۰/۲۱۴	نصری ۱۳۹۳
۰/۰۰۱	۴/۲۵	۰/۵۴۲	۰/۳۶۱	۰/۴۱۸	عجم اکرامی ۱۳۹۴
۰/۰۰۱	۱۷/۳۰۱	۰/۳۲۴	۰/۲۵۴	۰/۲۸۶	مقدار ثابت

شکل ۱. یافته‌های تحقیق

در پژوهش‌ها در ایران قابل برآورد هستند، بنابراین متغیرهای دیگری نیز می‌تواند باشد که تا به حال در این زمینه مورد مطالعه و بررسی قرار نگرفته است. اغلب پژوهش‌ها نشان می‌دهند که آگاهی از فرآیندهای شناختی در جهت شکل‌دهی رفتار آموزشی تأکید دارند. علاوه بر این، انگیزش نیز نقش تعیین‌کننده‌ای در یادگیری و پیشرفت تحصیلی دارد، در این بین استفاده دانشجو از راهبردهای شناختی و فراشناختی در سطح ساده و پیچیده به وجود می‌آید که تعیین‌کننده مشکلات زیادی در زمینه درک عمیق مطالب علمی برای دانشجویان است. دیگری استفاده معدود از راهبردهای انگیزشی در امر یادگیری است که با توجه به دست‌اندرکاران و مسئولان آموزشی کشور به تغییر مناسب در برنامه‌ها، به منظور رشد انگیزش‌های تحصیلی دانشجویان، بتوان فرآیندهای شناختی آنان را از غیر یوایی جدا کرد. رویکردهای یادگیری تحت تأثیر باورهای انگیزشی هستند و باورهای انگیزشی در مجموع رویکردهای یادگیری را پیش-بینی می‌نمایند در نتیجه اگر دانشگاه‌ها در ایجاد باورهای انگیزشی در دانشجویان تلاش کنند، یادگیری و البته انگیزش در حد مطلوب خواهد بود.

با توجه به پژوهش مولوی [۱۴] ضروری است مسئولین دانشگاه از طریق ارائه راهکارهای مناسب در جهت جلوگیری از عوامل بی انگیزشی تحصیلی در دانشجویان، اعم از امید به آینده، عزت‌نفس، کیفیت عوامل آموزشی، درآمد خانواده و تاهل دانشجویان اقدام نمایند. یافته‌های پژوهش بدری [۳۴] می‌تواند کاربردهای مختلفی برای کارشناسان آموزشی دانشگاه‌ها داشته باشد. از جمله آن‌ها، می‌توان به این یافته‌ها اشاره نمود که در خوشه‌بندی دانشجویان، گروه زیادی از آن‌ها در خوشه بی انگیزشی قرار گرفته‌اند. این گروه از لحاظ خودانگیزختگی پایین بوده و علاوه بر آن انگیزش مهار شده آن‌ها نیز در سطح پایین بود. لذا شناسایی این گروه و تدابیر مشاوره‌ای و تحصیلی برای این گروه می‌تواند از بروز مشکلات ترک تحصیل و سایر مشکلات روانی جلوگیری نماید. کاربرد دیگر این پژوهش این است که گروه دانشجویان انگیزش چندگانه از لحاظ عاطفی، اجتماعی و شناختی حالت انطباقی بیشتری دارند. لذا مسئولان آموزشی دانشگاه باید به این امر توجه داشته باشند. ضمناً انگیزش درونی و یا انگیزش مهار شده به صورت جداگانه و تلاش برای زمینه‌سازی برای هر کدام به صورت جداگانه کارساز نخواهد بود. لذا لازم است در کنار مشوق‌های بیرونی مانند پاداش‌های مادی، امکانات رفاهی برای دانشجویان موفق باید با فراهم آوردن فرصت‌های انتخاب و اختیار و هم چنین پرورش احساس شایستگی در آن‌ها موجب رشد انگیزش درونی در دانشجویان خواهد شد.

با توجه به جدول ۳ ملاحظه می‌شود ضریب همبستگی و مقدار Z بعضی پژوهش‌ها در حد پایینی قرار دارد و همچنین سطح معنی‌داری بعضی پژوهش‌ها بالاتر از ۰/۰۵ قرار داشته که نشان‌دهنده عدم تأثیر متغیر موردنظر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان می‌باشد. به عبارتی می‌توان بیان کرد که نتایج حاصل از ترکیب مطالعات و اندازه اثر نشان‌دهنده این است که طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی، راهبردهای خودنظم‌ده، رویکردهای یادگیری، ارتباط گروهی، عملکرد شناختی-عاطفی و اجتماعی، استفاده از یادگیری موقعیت‌تلفیقی، خلاقیت، امید به کار، صفات شخصیت، وضعیت فردی، پیشرفت تحصیلی، مهارت مدرسان در تدریس، امکانات آموزشی و جامعه‌پذیری در انگیزش تحصیلی دانشجویان ایران تأثیر دارند. ولی فشارهای تحصیلی، تفاوت-های جنسیتی، مشکلات روان‌شناختی، متغیرهای جمعیت‌شناختی و استفاده از کار پوشه الکترونیکی در ارزشیابی انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌های ایران تأثیر مثبت و قابل ملاحظه‌ای نداشته است. همچنین با توجه به مقادیر ثابت به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌توان بیان کرد که تنها ۰/۲۹ از انگیزش تحصیلی با استفاده از متغیرهای کار شده در پژوهش‌های انجام شده در ایران قابل برآورد هستند، بنابراین متغیرهای دیگری نیز وجود دارد که تا به حال در این زمینه مورد مطالعه و بررسی قرار نگرفته است. در شکل ۱ یافته‌های تحقیق در قالب مدل مفهومی آمده و به متغیرهای اثرگذار و معنادار در انگیزش تحصیلی دانشجویان در ایران اشاره دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر فرا تحلیل پژوهش‌های انجام شده در مورد عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان در ایران بود، نتایج حاصل از ترکیب مطالعات و اندازه اثر نشان داد که طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی، راهبردهای خودنظم‌ده، رویکردهای یادگیری، ارتباط گروهی، عملکرد شناختی-عاطفی و اجتماعی، استفاده از یادگیری موقعیت‌تلفیقی، خلاقیت، امید به کار، صفات شخصیت، وضعیت فردی، پیشرفت تحصیلی و جامعه‌پذیری در انگیزش تحصیلی دانشجویان ایران تأثیر دارند. ولی فشارهای تحصیلی، تفاوت-های جنسیتی، مشکلات روان‌شناختی، متغیرهای جمعیت‌شناختی و استفاده از کار پوشه الکترونیکی در ارزشیابی در انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌های ایران تأثیر معناداری نداشته است. همچنین با توجه به مقادیر ثابت به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌توان بیان کرد که تنها ۰/۲۹ از انگیزش تحصیلی با استفاده از متغیرهای کار شده

دستیابی هر چه بهتر به موفقیت تحصیلی در طول دوران دانشجویی و دوران شغلی فعال فرد را فراهم نمود [۴۳]. از آنجا که ارتباط معناداری بین صفات شخصیت و انگیزش تحصیلی وجود دارد، انتظار می‌رود همان‌گونه که آموزش و پرورش، سنجش‌های گوناگونی در مقاطع مختلف تحصیلی به عمل می‌آورد، در دانشگاه نیز، ابعاد روانی و شخصیت دانشجو در ارتباط با نوع رشته تحصیلی انتخابی مورد توجه قرار گیرد.

منابع

- ۱- ارسائیان، محمد (۱۳۸۶). روان‌شناسی تربیتی، تهران، انتشارات: سخن چاپ اول.
- ۲- اسپالدینگ، ال (۱۳۸۴). انگیزش در کلاس درس، ترجمه حسن یعقوبی، ایرج خوش‌خلق، تهران، انتشارات: دانشگاه تربیت معلم تبریز.
- 3- Capita Carol. (2015). Learning styles in Higher Education. A case study in History training, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 180, 256 – 261.
- 4- Thota, N. & Negreiros, J. G. (2015). Introducing educational technologies to teachers: Experience report. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 12(1), 5.
- 5- Dogini, E. U. (2015). Classroom Learning Assessment Interpretation in Journalism and Mass Communication in Higher Education: A Focus on Andragogy in Radio/Television/Film Production.
- 6- Rush Sheila. (1994). Analysis factors that place student atrisk. *JEducational Research*.
- ۷- یوسفی، علیرضا؛ قاسمی، غلامرضا؛ فیروزنیا، سمانه (۱۳۸۸). ارتباط انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، شماره ۹، صص ۸۴-۷۹.
- ۸- خداپناهی، محمد کریم (۱۳۸۶). انگیزش و هیجان، انتشارات سمت، تهران.
- ۹- امیدیان، مرتضی (۱۳۸۴). مقایسه حالت‌های هویت چهارگانه در متغیرهای مسئولیت‌پذیری، انگیزه پیشرفت، سلامت روان و عملکرد تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ۱۰- حسن زاده، رمضان و عمومی، نرجس (۲۰۰۱). انگیزش برای یادگیری «از نظریه تا عمل»، تألیف، دیورا استیک، مشهد: دنیای پژوهش.

با توجه به یافته‌های پژوهش نعیمی [۳۳] پیشنهاد می‌شود که مسئولان برنامه‌ریزی آموزشی به یادگیری موقعیتی به عنوان روشی مناسب در برنامه‌های آموزشی نگاه کنند و پیشنهاد می‌شود که کارگاه‌های آموزشی بیشتری در جهت آشناسازی اساتید با روش‌های نوین یاددهی- یادگیری در دانشگاه‌ها برگزار شود و برای اساتیدی که در این زمینه فعالیت می‌کنند راهکارهای تشویقی در نظر گرفته شود.

از آن جایی که آمارهای رسمی و غیر رسمی از وجود درصد بالای بیکاری در کشور خبر می‌دهد و احتمال عدم اشتغال مرتبط با انگیزه‌ها جزء اصلی نگرانی دانشجویان است و این خود تأییدکننده نتایج این پژوهش می‌باشد؛ بنابراین جهت افزایش انگیزه تحصیلی می‌توان با ارتقای شغلی اساتید و آشنا نمودن اساتید با تئوری‌های مختلف انگیزش تحصیلی، ارتقای روش‌های یادگیری و مطالعه نزد دانشجویان، نقش مؤثر و مفیدی در افزایش انگیزه دانشجویان ایفا نمود؛ بنابراین این نظام‌های آموزشی هستند که باید بر تلاش خود افزوده، علاوه بر حفظ شرایط موجود، شرایط آموزشی را ارتقاء بخشیده و بر مؤلفه‌های مرتبط یعنی، فراگیرنده، فرا دهنده و امکانات آموزشی و رفاهی تأثیر گذاشته و با تدارک برنامه‌های آموزشی مناسب و هماهنگی بین دروس تئوری و عملی دانشجویان را با آمادگی بیشتر روانه محیط کار کنند که بدون شک با توجه به افق آینده کشور، انجام سرمایه‌گذاری در این خصوص ضروری به نظر می‌رسد. همچنین در این خصوص اقداماتی مانند تأمین آینده شغلی بهتر برای دانشجویان، برگزاری دوره‌های کارآفرینی بر پایه رشته‌های مختلف، فراهم نمودن تسهیلات مربوط به رشته موردنظر و همچنین توجه مسئولین دانشگاه‌ها به عوامل مرتبط با رشته تحصیلی دانشجویان و رفع موانع آموزشی و رفاهی در جهت افزایش رشد و شکوفایی دانشجویان گام برداشت. از طرفی داشتن امید به کار، به کارکرد بهتر در فعالیتهای آموزشی می‌انجامد، بر اساس نتایج پژوهش می‌توان بیان کرد هر چه قدر انگیزش تحصیلی بیشتر باشد، فرسودگی تحصیلی و افت آن کمتر خواهد بود و دانشجویانی که نسبت به درس بی‌علاقه و بی‌انگیزه باشند، احتمالاً به اندازه کافی تلاش نمی‌کنند و این بی‌توجهی و عدم تلاش به نوبه خود به افت تحصیلی و به عبارتی به فرسودگی تحصیلی منجر خواهد شد.

با توجه به این مطلب که انگیزه پیشرفت باعث تحرک و پویایی و برنامه‌ریزی صحیح در حین تحصیل دانشجویان می‌شود و از این طریق می‌تواند بر روی موفقیت تحصیلی فرد تأثیر بگذارد، بنابراین می‌توان با تقویت بنیه انگیزشی دانشجویان، فراهم نمودن نیازهای پایه و انتخاب رشته تحصیلی بر اساس علاقه دانش آموزان می‌توان امکان

- ۱۱- شهرآرای، مهرناز (۱۳۹۰). انگیزش در تعلیم و تربیت، تألیف؛ پل پندریج و دیل شانک، تبریز: انتشارات علم.
- ۱۲- عابدی، احمد (۱۳۸۰). بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر دوره متوسطه شهر اصفهان با ویژگی های خانوادگی و شخصیتی آنان، شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان اصفهان.
- 13- Busato VV, Prinsb FJ, Elshouta JJ, Hamakera CH. (2009). Intellectual ability, learning style, personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. [cited 2009. May3]. Available from: <http://www.sciencedirect.com/science>.
- ۱۴- مولوی، پرویز؛ رستمی، خلیل؛ فدایی نائینی، علیرضا و محمدنیا، حسین (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر در کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، مجله علمی پژوهشی سازمان نظام پزشکی ایران، شماره ۱، صص ۵۸-۵۳.
- ۱۵- عسکری، جعفر (۱۳۸۴). بررسی منابع افت انگیزشی دانشجویان دانشگاه اندیشه و رفتار، سال یازدهم، شماره ۴، صص ۴۵۵-۴۶۲.
- 16- European Commission EUROSTAT. (2009). The Bologna Process in Higher Education in Europe. Brussel.
- 17- Schindler, S. & Lorz, M. (2011). Mechanisms of Social Inequality Development: Primary and Secondary Effects in the Transition to Tertiary Education between 1976 and 2005. *European Sociological Review*, doi: 10.1093/esr/jcr032.
- 18- Fischer, H & Virgillito, A. (2012). Academic Motivation of Students – The German Case, Discussion papers des Zentrums für Hochschulbildung, www.zhb.tu-dortmund.de/wb/Wil/Medienpool/.
- ۱۹- جعفریان، سکینه؛ اوجاقی، ناهید و نجفی، حبیب‌الله (۱۳۹۵). مدل علی تأثیرگذاری کنش استاد در کلاس درس، انگیزه پیشرفت و خودتنظیمی بر عملکرد تحصیلی، دو فصلنامه پژوهش‌های آموزش و یادگیری، شماره ۲، صص ۷۴-۶۱.
- ۲۰- جمشیدی، فریمان (۱۳۷۶). بررسی رابطه عوامل انگیزش تحصیلی با موضع کنترل در میان دانشجویان مرکز آموزش عالی ضمن خدمت فرهنگیان و مراکز تربیت معلم استان زنجان، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- ۲۱- خدائپناهی، محمدکریم؛ باعزت، فرشته؛ حیدری، محمود و شهیدی، شهریار (۱۳۸۶). بررسی نقش راهبردهای شناختی و انگیزش در پیشرفت تحصیلی و کاهش مشکلات روان شناختی دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی، مجله روانشناسی، شماره ۱۶، صص ۳۴۶-۳۳۱.
- ۲۲- البرزی، شهلا و سیف، دیبا (۱۳۸۱). بررسی رابطه باورهای انگیزشی، راهبردهای یادگیری و برخی از عوامل جمعیت با پیشرفت تحصیلی گروهی از دانشجویان علوم انسانی در درس آمار، فصلنامه علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره ۳، صص ۸۲-۷۳.
- ۲۳- لطیفیان، مرتضی (۱۳۸۲). موقعیت های کاهش دهنده انگیزش، راهبردهای خودنظم ده و پیشرفت تحصیلی، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره اول، صص ۵۷-۴۷.
- ۲۴- سیف، دیبا و لطیفیان، مرتضی (۱۳۸۳). بررسی رابطه باورهای انگیزش و راهبردهای خودنظم ده دانشجویان در درس ریاضی، مجله روانشناسی، شماره ۸، صص ۴۲۰-۴۰۴.
- ۲۵- شیخ الاسلامی، راضیه و رضویه، اصغر (۱۳۸۴). پیش بینی خلاقیت دانشجویان دانشگاه شیراز با توجه به متغیرهای انگیزشی بیرونی، انگیزش درونی و جنسیت، فصلنامه علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره ۴، صص ۱۰۳-۹۴.
- ۲۶- سیف، دیبا و خیر، محمد (۱۳۸۶). رابطه باورهای انگیزشی با رویکرد های یادگیری در میان جمعی از دانشجویان رشته ی پزشکی و مهندسی دانشگاه های شیراز، مجله علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، شماره ۱ و ۲، صص ۸۲-۵۷.
- ۲۷- ظهیری ناو، بیژن و رجبی، سوران (۱۳۸۸). بررسی ارتباط گروهی از متغیرها با کاهش انگیزش تحصیلی دانشجویان رشته زبان و ادبیات فارسی دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی، پژوهش‌های آموزش و یادگیری (دانشور رفتار)، دانشگاه شاهد، شماره ۳۶، صص ۸۰-۶۹.
- ۲۸- اکبری، بهمن (۱۳۸۹). عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان با توجه به متغیرهای جمعیت شناختی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اتزلی، فصلنامه زن و بهداشت، شماره ۳، صص ۴۰-۲۵.
- ۲۹- کامکاری، کامبیز؛ کیومرثی، فیروز و شکرزاده، شهره (۱۳۸۹). بررسی اثرات فشارآورهای تحصیلی بر انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه های تهران، فصلنامه اندیشه های تازه در علوم تربیتی، شماره ۳، صص ۱۳۱-۱۱۱.

۳۸- واحدی، شهرام؛ اسماعیل‌پور، خلیل؛ زمان‌زاده، وحید و عطایی‌زاده، افسانه (۱۳۹۱). نیم‌رخ‌های انگیزش تحصیلی دانشجویان پرستاری و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی: رویکرد فرد محور، فصلنامه افق پرستاری، شماره ۱، صص ۳۶-۴۶.

۳۹- مقیمیان، مریم و کریمی، طیبه (۱۳۹۱). ارتباط صفات شخصیت و انگیزش تحصیلی در دانشجویان پرستاری، نشریه مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تهران (نشریه پرستاری ایران)، دوره ۲۵، شماره ۷۵، صص ۲۰-۹.

۴۰- نوحی، سیما؛ حسینی، سید مرتضی؛ رخساری زاده، حمید؛ صبوری، امین و علیشیری، غلامحسین (۱۳۹۱). بررسی انگیزه پیشرفت و رابطه آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان رشته های پزشکی و خدمات درمانی دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)، مجله طب نظامی، دوره ۱۴، شماره ۳، صص ۲۰۴-۲۰۰.

۴۱- نصری، صادق؛ ابراهیم دماوندی، مجید و کارگر، عرفانه السادات (۱۳۹۳). ارتباط تعارض کار- خانواده و انگیزش تحصیلی با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، فصلنامه پژوهش در آموزش دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، جلد ۱، شماره ۲، صص ۳۱-۲۵.

۴۲- عجم اکرامی، آسیه، رضایی، طاهره و بیانی، علی اصغر (۱۳۹۴). بررسی رابطه امید به کار و انگیزش تحصیلی با فرسودگی، مجله دانش و تندرستی، دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۴۴-۵۰.

43- West C, Sadoski M. (2011). Do study strategies predict academic performance in medical school? Med Educ.; 45(7):696-703.

۳۰- رستگار خالد، امیر (۱۳۸۹). سنجش رابطه جامعه‌پذیری در دانشگاه با انگیزش تحصیلی دانشجویان. راهبرد فرهنگ، شماره ۱۲ و ۱۳، صص ۱۵۷-۱۳۶.

۳۱- رستگار خالد، امیر (۱۳۸۹). تفاوت‌های جنسیتی دانشجویان در انگیزش و پیشرفت تحصیلی، فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، شماره ۵۰، صص ۱۲۴-۸۱.

۳۲- صالحی، محمد؛ حاجی‌زاد، محمد؛ فلاح، علی و سلیم بهرامی، سید حمیده (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر کاهش انگیزه تحصیلی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۹، صص ۸۶-۷۳.

۳۳- نعیمی حسینی، فخرالزمان؛ زارع، حسین؛ هرمزی، محمود، شقاقی، فرهاد و کاوه، محمد حسین (۱۳۹۰). طراحی و اجرای برنامه آموزشی مبتنی بر یادگیری موقعیتی و تعیین اثر مداخله ای آن بر انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان، نشریه مطالعات آموزش و یادگیری، شماره ۱، صص ۱۵۲-۱۳۱.

۳۴- بدری گرگری، رحیم؛ مرادی، صمد و حسین پور، حامد (۱۳۹۰). تیپ‌های انگیزش تحصیلی، مقایسه عملکرد شناختی، عاطفی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه تبریز، فصلنامه پژوهش‌های نوین در روانشناختی «دانشگاه تبریز»، شماره ۲۱، صص ۴۲-۱۹.

۳۵- نعیمی حسینی، فخرالزمان؛ زارع، حسین؛ هرمزی، محمود، شقاقی، فرهاد و کاوه، محمد حسین (۱۳۹۰). تاثیر یادگیری موقعیتی تلفیقی بر انگیزش تحصیلی، پیشرفت تحصیلی و اضطراب امتحان دانشجویان دانشگاه پیام نور تهران، فصلنامه پژوهش‌های برنامه درسی، شماره ۲، صص ۱۷۷-۲۰۰.

۳۶- زارعی زوارکی، اسماعیل و رضایی، عیسی (۱۳۹۰). تاثیر استفاده از کار پوشه الکترونیکی بر نگرش، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان مرکز آموزش الکترونیکی دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی تهران، فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، شماره ۵، صص ۹۶-۶۷.

۳۷- متذکر، مرتضی؛ روشن میلانی، شیوا؛ آقایی منور، اسماعیل؛ خردمند، فاطمه؛ صبوری، احسان؛ میکائیلی، پیمان و مسعودی، سیما (۱۳۹۰). بررسی انگیزش تحصیلی و ارتباط آن با وضعیت فردی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان مقطع علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، دو ماهنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره نهم، شماره ۵، صص ۳۶۶-۳۵۷.